

Hedera helix HULDRA® E (Eskil^{PBR}) – murgröna HULDRA® E

Murgröna med relativt stora blad med nedtonad nervatur

KORT VÄXTBESKRIVNING

- Växtnamn: Hedera helix HULDRA® E (Eskil^{PBR}) – murgröna HULDRA® E
Härdighet: Zon 1-4
Växtsätt: Marktäckare med god täckande förmåga, snabb etablering. Bildar en tät matta med hjälp av lättrotade skott. Lämplig planttäthet 5 st/kvm.
Blad: Småbladig, men med något större blad än sorterna HYMN och GRAFIK. Bladens bredd 7-9 cm. Friskt mörkgrönt bladverk.
Växtplats: Halvskuggiga till skuggiga lägen. Ej för blött eller lerjord.
Användning: Utmärkt marktäckare för kala ytor under t ex gamla träd i parker och på kyrkogårdar.
Övrigt: Sortskyddad, får ej förökas utan tillstånd.
E-merit: Härdig, sund sort med mycket bra marktäckande egenskaper.
Ursprung: Utvald av Tomas Lagerström, Projekt Växtutveckling, SLU/Ultuna ur material som enligt en inventering på 40-talet överlevt krigsvintrarna. Sorten kommer från en ruin i Visby.

UTFÖRLIG VÄXTBESKRIVNING

Projekt - Klimatanpassade kloner av murgröna för marktäckning

Bakgrund

Tomas Lagerström startade murgrönsprojektet i början av 2000-talet. Från början handlade det om svårigheter att få den typ som hittills hade visat sig fungera bäst härdighetsmässigt. Efterhand fick han fått upp ögonen för ”de bortglömda kala ytorna i äldre anläggningar”, barjordsytor i nedskuggade parker och på kyrkogårdar, under träd och i äldre buskage. Det är mycket stora arealer i välbesökta, centrala och viktiga lägen. Marktäckning med murgröna skulle kunna bli räddningen för denna typ av ytor. Men detta skulle kräva ett odlingssäkert material med bra marktäckande egenskaper och detta material saknades på marknaden.

På 1970- och 1980-talet fanns bland murgrönsmaterial i plantskolorna bl a en distinkt typ med mörkgröna små blad och tydlig vit nervatur, som gick under namnet Hedera helix ssp. baltica. Den ansågs vara den härdigaste av murgrönorna. I naturen hittar man den södra Sverige och i första hand i kustnära områden, på västkusten upp till norska gränsen och på ostkusten upp till Stockholms södra skärgård. I sydöstra Skåne, Blekinge och på Öland och Gotland är den som vanligast.

Efterhand blev det svårare att få tag denna härdiga murgrönstyp. Istället levererades odefinierat murgrönsmaterial eller plantor av någon namnsatt klon. För säker och uthållig odling och användning är det oacceptabelt.

Revidering av namnsättningen på växter på senare tid har bl a medfört att alla europeiska murgrönor oavsett tidigare varitets- eller underartsbeteckning nu rätt och slätt ska heta Hedera helix, med eventuellt tillägg för klonnamn. Det innebar att man inom taxonomin inte längre skiljer på de härdigare småbladiga nordliga (nordöstliga) typerna och de mindre härdiga storbladiga sydliga och västliga. I fortsättningen kommer vi bara att handla med namnsatta kloner om vi vet vad vi vill ha, och då vill vi naturligtvis ha något som vi kan lita på.

Motivet blev att kunna erbjuda den svenska marknaden murgrönskloner med bra marktäckande egenskaper och bästa möjliga odlingssäkerheten.

Föreningen för Dendrologi och Parkvård lät göra en inventering i mitten av 1940-talet av intressanta växters överlevnad under de s.k. krigsvintrarna i början av 1940-talet. Dessa vintrar var mycket hårda i hela Sverige. Enorma mängder av träd och buskar dog. Inga vintrar har sedan dess vållat liknande skador. Av inventeringarna framgår dock att murgröna har överlevt oskadd på några få ställen i Bohuslän, Dalsland, Västergötland, Skåne och Gotland.

Genomförande

Alla lokaler är inte tydligt angivna i inventeringen, men Tomas Lagerström lyckades hitta de flesta av de som angivits. Där arten varit fridlyst som i Västra Götaland erhöles tillstånd att samla sticklingar. I övriga fall erhöles tillstånd av berörda markägare.

Insamlade kloner har rotats och förökats på Elitplantstationen. De kloner som därefter fanns i tillräckligt stort antal plantor, skickades ut till 7 olika odlingsplatser från Skåne till Öjebyn utanför Piteå. Varje klon representerades av totalt 10 plantor per försökslokal. Dessa 10 plantor var uppdelade på två parceller slumpvis utplacerade i den samlade försöksytan på respektive plats. Plantorna, mindre sticklingsplantor, planterades i parceller som var 1x1 m stora. Planteringen i parcellen var koncentrerad till en tät fyrkant med en planta i respektive hörn samt en planta i mitten. Planteringen är centrerad i parcellen.

Plantorna skickades ut och planterades i slutet av juni 2006. Avläsningen genomfördes med start på Ultuna i början av juni, Sävsjö och Karlstad i slutet av juni och Sundsvall i början av oktober.

På följande fyra försöksplatser har försöken fungerat mycket tillfredsställande och har gett ett entydigt resultat:

- Sävsjö (zon 4)
- Karlstad (zon 2)
- Ultuna (zon 3)
- Sundsvall (zon 4-5)

Resultat

Överlevnaden är 100%-ig i Sävsjö, Karlstad och Ultuna. I Sundsvall har överlevnaden och utveckling varit förvånansvärt bra, vilket särskilt påpekades av parkchefen Tomas Häggström. En del utvintring har dock förekommit och en del kloner har utvecklats dåligt. Enligt Häggström hade åtminstone en av vintrarna varit att betrakta som svår med låga temperaturer och barfrost en längre tid. Försöksplatsen i Sundsvall är utöver det geografiska läget, den mest utsatta av de fyra platserna. Här finns ingen högre vegetation i form av träd- eller buskskärm. Planteringen ligger i slagskugga av ett stort hus mer eller mindre helt utan sol. Försöksytan ligger på en plan lågt belägen yta med kallras från omgivningen. Platsen är inte väl-dränerad utan snarare att betrakta som fuktig och egentligen mindre lämplig för ändamålet. Att murgrönan trots det utvecklats och överlevt så väl är anmärkningsvärt. I Sävsjö, Karlstad och på Ultuna är planteringarna väl-dränerade och ligger i skugga av träd eller större buskar.

Tre kloner (med lite olika utseende) som klarat sig bäst i försöken valdes ut för E-märkning. Dessa fick namnen GRAFIK, HYMN och HULDRA.

Beskrivning

HULDRA är en, i jämförelse med HYMN och GRAFIK, storbladig och en mycket hårdig murgröna med bra marktäckande egenskaper. I jämförelse med europeisk murgröna i allmänhet får den nog betraktas som en typ med normalstora blad. Bladen är friskt gröna med endast svagt vitaktig nervatur som är tydligt nedtonad och inte så framträdande som på de två övriga utvalda klonerna GRAFIK och HYMN. Bladen mäter 7-9 cm i bredd och 5,5-6 cm i längd med ett matt vinrött bladskäft på ca 7-11 cm. Bladbasen är grunt hjärtlik till tvär.

Växtplats

Halvskuggiga till skuggiga lägen. Ej för blött eller lerjord. Härdigheten bedöms till zon 4.

Användning

Utmärkt marktäckare för kala ytor under t ex gamla träd i parker och på kyrkogårdar.

Namnsättning/sortskydd

Sortskyddad, får ej förökas utan tillstånd.

Övrigt

Meritvärdet hos denna klon är att den har uppvisat mycket bra klimatanpassning och härdighet, har mycket bra marktäckande egenskaper samt är sund och frisk. Härdigheten bedöms till zon 4.

Växtbeskrivning/källa

Tomas Lagerström, Projekt Växtutveckling, Ultuna/SLU